

Lukáts János

Látogatóban a zöld bölénynél

Most észak felől indult neki a hegynek. A hegyek észak felől sötétebbek, mohosabbak és meredekebbek. De meg kevesebben is járnak errefelé, távolabb esik a városoktól, a vasúti fővonaltól. És kisvasúttal döcögni jó, a tömegből kimenekülni jó.

Manapság az emberek félnek az egyedüllétől. Magányt emlegetnek, amely rettenetes, meg, hogy *az ember társas lény*. Az ember persze társas lény, de nem csordalény. A legjobb társ az ember számára – saját maga. Lőrinc soha annyi bölcs gondolatra nem jutott, mint egyedül való hegymászásai közben, meg ahogy magában úszva ölelgette a Balaton hullámain.

Most a hegyek hullámán igyekezett fölfelé. Nyári délután volt, mozgás ilyenkor nincs az erdőben, a szárnyasok és a négy lábúak nyugodtan gubbasztanak a fészükön, a vackukon. Csak a kétlábúak nem bírnak magukkal...! Lenn csupa tölgy volt az erdő, cirmos fény a zöld ágak között meg a barna avarban. Lőrinc hallgatta a saját lélegzését, szép, szabályos volt még ez a lélegzés. A hátán azért megindult már egy apró verejtékpatak.

Mint a váglyakozó szerelmes, olyan volt az erdő, rejtőzködő és kitárulkozó egyszerre. Aki rekordot hajszolva rohan végig rajta, attól örökre elrejtje magát, aki haza jön hozzá, az előtt szépen bontakozik. A csönd nem némaság, amint az egyedüllét sem magány. Csak a hallgatás jó állapota, amikor elszégyellik magukat a fölösleges szavak. Amikor ember és állat szétnéz maga körül, és elégedett azzal, amit hall, amit lát.

Nem véletlenül választotta Lőrinc útválat az északi hegygerincet, a dédesi váromot. Még a tavasszal olvasott a tatárjárásról, a nagy pusztulás után épült ez a vár ide, a rengeteg fölé, a megközelíthetetlen ormok tetejére. Magyarországon a jó megoldások többnyire a jóvátehetetlen pusztítások után születnek. A dédesi vár állt itt néhány évtizedig, aztán csöndben romlásnak indult, anélkül, hogy az ország lakók legtöbbje akár a létezéséről is tudott volna. Aki ide följön, aki innen lenéz, az megért valamit... Talán azt, hogy ide kellett építeni egy várat a pusztai lovas áradat ellen? Vagy azt, hogy miért kellett – vagy miért kellett volna jobban! – megvédeni ezt az országot. Egy omló fal, egy romló ablakszem..., a fatörzs, amely gyökerével egybetartja a hajdani őrtornyot, már akár hétszáz éves is lehet. Csak a szemével tapogatja az ember, milyen föltartóztathatatlan a múltó idő. És milyen szívós az emberi mű, amely képes dacolni vele, akár a romjai által is.

Egy sas libben le a völgy felé, fészket a fa koronájába rejthette, Lőrinc percekig kutatja szemével az állat otthonát, hasztalanul. Talán megállt – mondják – a sasok

pusztulása. Kilövése, elvándorlása, elijedése, vagy talán összejöttek ebben az utolsó, sasnak való fellegvárba, a dédesi hegygerincre, a Bükk-fennsík északi, árnyékos oldalára?

A nap a leghosszabb és a legkalandosabb nap végén is csak elindul lefelé, így volt ez ma is. Lőrinc szemrevételezte a világot, utolsó világos állapotában. A hajnal és az alkonyat az a két pillanat, amit a városlakó talán soha nem lát az erdőben: az ébredező és az elpihenő természetet. Az erdő persze sötétben is erdő, és világosban is, de ezt az erdőjárók és a hegylakók egy kicsit másképp látják.

Lőrinc a keskeny hegygerincen eltekintett kelet felé. Maga szemével látta: hatalmas, zöld bölény hevert a völgyben, nyaka púpja a legmagasabb csúcsok fölé magasodott, fejét pedig (azt az óriási, busa fejét) a fennsík szélén pihentette. Mozdulatlannak tűnt, harmincezer éve legalább, Lőrinc úgy vélte mégis, mintha hatalmas horpasa emelkednék és sülyedne a lélegzet súlya alatt, hátán-fején az erdő zöld bársonya meg-megrendült az esti szélben. A zöld bölény úgy hat kilométeres nagyságában feküdt a Bükk-fennsík előtt, három szép görbülete ívelt egymás fölé, amelyet fények és árnyak taglaltak. Egyre inkább árnyak! Lőrinc képtelen volt levenni róla a szemét, figyelte a mozdulatlant, amely lehetetlen, hogy meg ne mozduljon, hogy föl ne tápáskodjék. És figyelte szívszorongva, amint a hatalmas formák fölött ma este is győznek az este sanda árnyai, amint elhessentik és kiűzik a fényt a világ legjámborabb bölényéről, aki ma éjszakára is ott marad sötétben. Igen – gondolta Lőrinc reménykedve –, majd éjszaka! Fölkel majd akkor ez az én bölényem, fölkel, kiissza a völgy csörgedező patakját, aztán egyetlen mozdulattal fölugrik a fennsík tetejére, patája nyomán beszakad a föld, megrepednek és a völgybe görögnek a sziklák, ő maga pedig holnaptól ott fog állni iszonyú magasan és roppant méltóságosan, a fennsík tetején, leszegett fejjel, mozdulatlanul.

Lőrinc megéhezett, hogyne éhezett volna meg, a töfögő kisvasúton, déltájban evett kapkodva egy kockasajtot, most pedig már este hét óra volt. Terebélyes galagonyabokrot keresett, lehet som vagy fagyal is, csak leveles-lombos legyen. Eső a legszárazabb nyárájban is leköszönhet a hegyben járókra, ez már az esők sajátja. És Lőrinc csak egy hálósákot hozott magával, dacból, elég kell, hogy legyen. A tábortűz, amelyet az út porába rakott, rőzselábon forgó lángpalotát épített föl az éjszakában. Fölülről nagy bükkök bámulták az izgó-mozgó jelenséget, a somkagalagonyák legszívesebben a tűz mellé telepedtek volna.

Szinte hallotta, amint a tenyérnyi mangalicaszalonnából kicsordul a zsír. – Derék jószág – gondolta Lőrinc –, jó ügyért áldozta disznóéletét! – A kőlapon zsírcseppek pettyezték már a kenyerét, a sült szalonna illata Lőrinc orrában ingerkedett. Késével lehúzta a nyársról a megkunkorodott ennivalót, és csikokra nyiszálta. Hajdan volt kutyája jutott eszébe, hogy csillogott az állat szemében a tűz vörös fénye, és milyen ügyesen tudta szájával lekapni a szalonnát a bicska hegyéről.

Manapság az emberekben nagy-nagy bizalmatlanság él a hegybe látogatókkal szemben. A teljesítmény bővületében élnek, mégis, az erőfeszítést nem bírják látni. Ha valaki gumikötélen leugrik a szakadék fölött, az kreatív önmegvalósító, ha valaki cápák között könnyűbúvár, az férfias ellazítás, de aki föllépked a hegyek csöndes birodalmába, és az ég alatt éjszakázik, az renitens nomád. Az ilyesmit – mondják – tizenhat éves korára kinövi az ember! Lőrinc már kétszer tizenhat is elmúlt. Sose szerette a kempingek nyüzsgését, a benzinbűzt, a hamburgert és a jeges kólát, a zsivajos összezártságot jópofáskodó idegenekkel. Meg a tomboló decibeletet.

A tűz már hamvadozott, egy-egy pernye föl-föllebbent belőle, aztán a sötétben valahol földet ért. Lőrinc homokot szórt a tűzre, két maréknyit, hármat. Aztán megszámlolta az erdei hálózobáját ma éjszaka körülálló, világosszürke bükkfatörzseket. – Ezek minden éjjel így nézik egymást! – gondolta.

Hogy a sötétben félni kell, akármitől, mindentől, na ezt hagyta el tizenhat éves korában! Kétszer is körüljárt, belenézett és belehallgatott az éjszakába, a neszek lehalkultak, lassanként aludni tértek, a fények a legkisebbre húzták össze magukat. Árnyék egy se maradt. Fönn a csillagok..., soha olyan csillagos éjszakát, mint a Bükk oldalában. Aki itt fölnéz, megérzi, hogy közelebb van a föntiekhez. És talán nem csak azzal a kilencszáz méterrel.

Hátborzongató gyermeksírásra riadt, talán már álmából. Jajongás, zokogás, mintha elkárhozott lelkek kórusa tartana próbát, Lőrinc hátán a hideg rémület futkározott. Hol innen, hol meg amonnan szólt a lidércek kara, mintha ágról ágra libbennének az éjszakában. – Macskabagoly! – súgott a tudományos ismeret Lőrinc fülébe, aztán hozzászisztege: – A franc essen beléd! – és nyakig felhúzta a hálósák villámzárját. Sokat megélt törét azért megmarkolta, úgy hallgatta a hivatlan, duplanevű látogatót, akit nyilván a tűz, a mozgás és a sült hús illata csalt Lőrinc nyughelye fölé. Az álom kiröppent a szeméből, nem is tért vissza, amíg a bagoly el nem rikoltozta magát a völgy felé. Talán ott mesélte tovább éjszakai kalandját macska- és bagolytársaknak a rejtélyes tűzrakó, félnék húsevőről. Amint a rettenet kezdett kiállni a tagjaiból, Lőrinc újra megvigasztalta magát, hogy semmi félnivaló sincs egy éjszakai erdőben, és hamarosan mély álomba merült.

Kopogás, nyáreji zápor öntözte a Bükk-fennsík északi kaptatóját. Villámok fényében láthatta a zöld-fekete hegyoldalakat, az erdő homályába pedig beledöfködött a váratlan fénykard. „Inkább a macskabagoly!” – nyögte Lőrinc, megbocsátva a korábbi rémítetőnek, de a mennydörgés elnyomta a bagolyjajongást. Az eső dermesztően csurgott a galagonyáról Lőrinc nyaka közé. Homlokáig húzta előre a hálósák fejfedőjét, amely nappal könnyű volt és elegánsan világoskék. Most jég-hideg és egyre nedvesebb. Lőrinc jobb marka még mindig a vadásztört szorongatta, balja pedig óvatosan végigfutott a hálósák selymes bélésén. Még száraz volt, de már hideg. Talán mégis jobb lett volna a gumiköteles ugrálás? Soha!

És mit csinál vajon a zöld bölény? Hja, könnyű neki, ő harmincezer év alatt megszokhatta az ilyesmit, Lőrinc csak ma délután érkezett, és tessék...! De legalább megázik az a bűdös, kiáltozó bagoly is.

A hálósák alja, mint a jégverem, a hideg pedig akár a kígyó, úgy siklott egyre följebb, a dereka felé, a bal könyöke kilógott a galagonyabokor alól, és mintha vízesésbe került volna. Mocarogni tilos, a mozduló testrészek helyét a hideg és a patak foglalja el. Lőrincnek egyszerre hihetetlen érzése támadt: „Szomjas vagyok!” Kinyúlt a vizes edényért, amelynek oldalán csorog az esővíz, és jót húzott belőle. Bugyborgott üvegében a forrásvíz, arcán pedig az esővíz, Lőrinc megállíthatatlan nevetésbe kezdett, majd, mint akit a vízcseppek kibékítettek az esőcseppekkel, szépen elaludt.

Párak párnái közt ébredt, a párak a bokrok között lógtak kifeszítve, a fák alsó ágai közé ültek, a völgyet pedig színültig megtöltötték. Lőrinc aggódva evickélt elő langyos-nyirkos burkából, és meresztette a szemét kelet felé. Szürkeség és gomolygás volt arra is, nyoma se zöldnek vagy bölénynek. – Csak nem futott föl éjjel a hegyre? – tette föl magának Lőrinc a néma kérdését. – De nekem jó volna egy kis melegteremtő mozgás! – Kicsavarta ágyából és derékaljából a vizet, állva bekapott egy savanykás paradicsomot. Hogy ne vágyjak vissza erre a hideglelős helyre! A mai csutkát a tegnapi parázs hamuja közé hajította, és elindult.

Az éjszakai eső minden port letörölt a világról, a feketék fényesen csillogtak, a zöldek eszüket vesztve zöldelltek. Szavak helyett a színek beszéltek ma reggel. Föllebbent a köd, az eső elállt, a nedvesség, amely Lőrinc hátán végigfutott, a fölfelé kígyózó út adója volt. A hely neve, ahol járt: Ördög-oldal, többször is megjárhatta ezt az utat, aki a nevet adta neki.

Kanyartól kanyarig, fától fáig tartott egy-egy útszakasz, szaporán futott a lélegzet ki s be a torkán. Egy hegyjáró lépkedett vele szembe, fejét csóválta a meredek lejtőt látva, Lőrinc úgy nézett rá, mint a macskabagolyra. Aztán megbocsátott neki: - Ennek is föl kellett jönnie valahol, meg majd én is baktatok lefelé! – gondolta.

Egy fordulónál még kipillantott kelet felé. Borús volt a reggel, de már szedegette zsákjába a ködöt. Lőrinc megnyugodott, ott hevert a zöld bölény, nem rohant föl az éjjel a hegyre. Minek siessen, ha már várt harmincezer évet?!